

Magyarország természeti és művészeti kincsei

(Második közlemény.)

A cisztercita templom sekrestyéjének igen szép rokokó bútora van. A virágágyas, fásított utcáival kedves benyomást keltő városnak legszebb terei a Király- és a Vörösmarty-tér. Legrégibb utcája a Megyeház-utca. A város egyik nevezetessége, hogy itt élt és működött Prohászka Ottokár, akinek itt szobra van.

A komor sziklán és festői völgyekben épült Veszprém, országunk egyik legérdekesebb fekvésű városa. Székesegyházát még Gizella királyné alapította és az itteni Katalin-kolostorban töltötte gyermekkorát Szent Margit. E kolostor romjai ma is láthatók. Ránkmaradtak a püspöki palota mellett levő Gizella-kápolna ősrégi, bizantikus freskói is. Érdekes látványosság még a művészien rekonstruált román székesegyház, a barokk püspöki palota, a szeminarium melletti Bástyá-kilátó, a püspökkertben épült magyar-stilusu színház, a Tüztorony, stb. Veszprémből autóbussz visz a 15 kilométernyire levő herendi porcellángyárba, melynek készítményei világhírűek.

Győr szépen kiépített belvárosával, patinás utcáival, barokk házaival, együlke Dunántul legjelentősebb városainak. A Király-utcában a Bezerédy-palota világtörténelmi esemény színhelye volt: itt szállott meg Napóleon a győri csata után. A püspöki székesegyházban őrzik Szent László ezüst hermáját, amelyet Kolozsvári Márton és György készített a 14. században. Figyelemreméltó nevezetessége még a városnak a Püspökvár, a Szent Benedek-templom, az új Városház s a nagyszabásu strandfürdő. Győrtől félórányira van Pannonhalma, a katolikus Magyarország valóságos „szent hegye.“ Történelmi épületeivel, relikviáival minden lélekre mély hatást tesz.

Pápa városához a magyar irodalom kiválóságainak: Petőfi-nak és Jókainak ifjúkori emléke fűződik. Református kollégiumát, ahol valamikor diákoskodtak, ma is sokan keresik fel s hagyják el kegyeletes érzésekkel.

Az osztrák határ közelében három érdekes város van: Sopron, Kőszeg és Szombathely. Sopron ma is épen őrzi sok század előtti alakját. Várkerületének majdnem minden háza muzeális érték. A régi Városháza, a Várostorony, a Kolostor-utca, a benedekrendi templom, a 14. században épült Szent Mihály-templom s végül a muzeum: mind igen érdekes láttnivalók. Ebben a városban lépett fel először, gyermekkorában Liszt Ferenc. Hasonló élvezetet ad Kőszegen régi utcáinak, városházának, a Jurisics-térnek s a Várkörnek megtekintése. Az innen három óra alatt elérhető Irott-kőn az ember az Atpok csodavilágában érzi magát. Meg kell említenünk még a Sopronhoz közel fekvő Eszterházat pazar kasté-

lyáért. A „magyar Versailles“ ez, a nagy Haydn működésének színhelye.

Az ország déli részén Pécs, négytornyu alabástromszinü székesegyházával Szent István korának hatalmas, román stílusú bazilikáit varázsolja elénk. Ezt a gyönyörű templomot 1506-ból való vörösmárványoltára, Lotz Károly és Székely Bertalan freskói, továbbá a 11. századbéli altemplom avatják igazi műkinccsé. A közelben fekvő, 4. századból származó ókeresztény sirkamrák, az olaszországi katakombákon kívül szinte páratlanul állnak egész Európában. Nem mulaszthatja el a Pécsre utazó a Zsolnay-majolikagyár megtekintését sem. A Mecsek-hegység zordon vidékének meglepő szépsége a Misina — a negyven perc alatt megmászható Tettye-hegyről — tárul a kiránduló elé.

Kivált szöőrés idején kedves, meleghangulatu városka Szekszárd. Innét ismerhető meg Magyarország egyik leggazdagabb népviselete, a sárközi, mégpedig a mindössze 5 kilométer távolságra fekvő Őcsényben, a tizenegykor végetérő szentmisén, vagy Decsen, amely kilenc kilométerre van tőle.

Szép lendülettel indult fejlődésnek Dunántul két legmodernebb városa: Kaposvár és Nagykanizsa.

A mai Magyarország északi részén végighuzódó hegyvidék: a Börzsöny, Cserhát, Mátra és a Bükk, helyettesíti ma az ország régi állomvilágát, a Felvidéket. Ezek közül legközelebb esik Budapesthez a Börzsönyi-hegység. Vadragényes, patakszerű, hős-források kirándulólhelyeink középpontja Kospallag. Kismarosról gyalog, Szobról autóbusszal érhető el. Egyik legszebb kilátópontjára, a Kisinócra kisebb sétával is fel lehet jutni. A 940 méter magas Csóványos ellenben csak másfélnapos kirándulás keretében mászható meg. Drégely vára a hasonló nevű vasuti állomástól közelíthető meg. Sétautjainak egyszerű és könnyű megközelítése miatt, népszerűségben ezideig a Mátra vezet. Aki egy nap alatt akarja megismerni leglátogatottabb pontjait, az vonattal, vagy autóbusszal Gyöngyösre megy (a Nagytemplomban Dudits freskói vannak), ahonnan szintén autóbusszal juthat a Kékestetőre (1004 m.). A hatalmas „Kékes“-szálló maga is látványosságzámba megy. Gyalog könnyűszerrel megközelíthető a mátraházi turistaszálló a Szent László-forrás utbaejtésével Mátrafüred, ahonnan kisvasut visz Gyöngyösre. De szép kirándulás a Kékesről a másik út is: Sós-kő, Hősökemléke, Rózsaszállás, Pisztrángos tó, Sóshegyi vadász-ház, Mátraháza, Mátraházáról autóbusszal lehet Egerbe, vagy Párádra jutni.

Eger az északi hegyvidék legrégebb patinájú kulturvárosa. Barokk házáért, 1836-ban neoklasszikus stílusban épült székesegyházáért, Maulbertsch 150 éves freskóival ékesített, méltóságteljes líceumáért, gazdag barokk stílusú minorita és cisztercita templomáért, az „egri nők“ által egykor oly vitézül védelmezett várkazamatáért, megmaradt török minaretjéért az utóbbi években immár a külföldiek is ezerszámra keresték fel. Gárdonyi Gézának

a régi bástyafalon levő, „Csak a teste“ felirású sírhelyét minden tisztelője kegyelettel keresi fel. Egertől 30 kilométernyire van az egész világon páratlan szín pompájú népképviselőtről híres, 20.000 lelket számláló Mézőkövesd. Miatán már Mátyás király is kitüntette pártfogásával ezt a népet, feltehető, hogy „matyó“ elnevezésük „Mátyás népe“ elnevezésből ered. Felejthetetlen élmény vasár-és ünnepnap látni a lakosságot, fél nyolckor, vagy kilenc és tíz óra között a szentmiséről, délután háromkor litániáról kijövet. Ennek az eredeti népnek tanulmányozását igen megkönnyíti a MÁV. stílusosan berendezett új Vendégháza. (Közelebb, csak 70 kilométerre van Pesttől egy másik, népképviselőtről híres falu, Boldog, amelyet Aszódról Turán át lehet megközelíteni. Mise előtt 10—11.) Egerről 33 kilométer hosszú autó- és autóbuszút vezet Lillafüredre, ahol a Hámori-tó partján Mátyás király vadászkastélya stílusában épült Palota-szálló s a Szent Anna- és Szent István-cseppkőbarlangok tekinthetők meg. Miskolcra, mint kiránduló központból autóbusszal közelíthető meg az arnyas tóparton épült Görömböly—Tapolca-fürdő, továbbá a diósgyőri vár, mely Nagy Lajos alatt fényes lovagi élet színhelye volt, valamint (Putnokig vasúttal), onnét juniustól szeptemberig rendes Mavart-autóbuszjárat), az aggteleki cseppkőbarlang, melynek jóságfői bejáratánál harminc-ötven menedékház található. A cseppkőbarlang ma már villanyvilágítással van ellátva s feledhetetlen látványt nyújt a szemlélőnek. Miskolcon, ahol a Városi Idegenforgalmi Hivatal a kirándulóknak mindenben rendelkezésére áll, érdekes látványosság a 15. századbéli ősi templom az Avason.

Ősszel, szüret idején a tokaji hegyvidék eldorádója a kirándulóknak. A vállalkozóbbak nagyszerű szórakozása az 516 m. magas Tokaj-hegy megmászása, a kényelmesebbek, jó hangulatot keresők Tokajban és Tállyán a régi Rákóczi-pincében, Sátoraljajuhelyen az állami mintapincében töltik el az időt. Akiket azonban a történelmi levegő vonz, azok Sárospatakot keresik fel. Ősi várában még ma is látható az a terem, amelyben Szent Erzsébet született; II. Rákóczi Ferenc e vár tornyából ereszkedett le kötéllel 1701-ben, amikor Lipót csapatai elől menekült; s e vár tróntermében hívta össze az országgyűlést 1708-ban. A kollégium 75.000 kötetet számláló könyvtárában is sok érdekesség van.

Sátoraljajuhelytől csak 8 kilométerre van Széphalom, Kazinczy Ferenc egykori kuriájával.

Körutazásunk legvégére maradt a Nagy-Alföld, amelynek ismertetését méltán tehetjük volna leelőre is. Hiszen a legnagyobb magyar vándor: Petőfi szentelte meg bolyongásaival, különösen a Duna—Tisza-közét. Nincs az a pusztaság, az a tanya, liget, terjedelmes parasztváros, csárda, vagy szélmalom, mely ne emlékeztetne rá. Eredeti, idegenek szemében egyenesen exotikus jellege van a kun vidéknek, daliás barna legényeivel, ferdeszemű, tüzes menyecskéivel.

Petőfi kiskőrösi szülőházához, a kiskunfélegyházi lakóhá-

zához minden magyarnak el kell zárándokolnia. Az általa felfedezett és annyiszor megénekelt rónaság Fülöpszállás és Szabadszállás körül tárul elénk igazában, a jellegzetes tanyavilág pedig Félgyháza és Szeged között. Szolnokon, ahol a Tiszaparton épült nagyszabású Fürdő-szálló hosszabb ottartózkodást is lehetővé tesz, belecsöppen a vendég a legmagyarabb folyó tarka, eleven világába. A Kiskőröshöz közel levő Kalocsán és Érseksanádomban, a szindus népviseletet szemlélve, önkénytelenül is eszünkbe ölik Petőfi két sora:

**Ha a föld Isten kalapja,
Ugy hazánk bokréta rajta.**

A duhaj pásztorélet emlékét a Kecskeméttől kisvasuttal egy óra alatt elérhető Bugaci puszta őrizte meg legjobban, mind a mai napig. Nagykőrösön Arany János lakóháza és a gimnázium, ahol tanárkodott, érdemlik meg a különösebb figyelmet.

Érdekes látványosságai a vidéknek a magyar kulturmunka, a magyaros törekvésű építőművészet alkotásai is. Kecskeméten, a Fő-tér közelében áll az eredeti, magyar diszítésű majolikaház és Lechner Ödön híres magyaros stílusú Városháza. Itt a közelben, a hasadt követ ábrázoló emlékmű helyén esett össze s halt meg Katona József, a Bánk bán szerzője. A város muzeuma mintaszerű vidéki gyűjtemény. Barackérés idején különleges látványossága az éjfélutáni óriási barackpiac.

Kiskunfélegyházán a Komor M. által épített Városháza lep meg szépségével, vakító fehér falában smaragdzöld levelű és tűzpiros majolika van tulipánmajolikával.

A legújabb kor kulturtörekvéseinek leghatalmasabb emlékei Szegeden vannak. A Városi Kulturpalota muzeumán, a Városházán kívül, melyeket Lechner Ödön épített, főképp a Schulek Frigyes és Foerk tervei szerint épült, belsejében magyaros szín pompával kidolgozott Fogadalmi-templom, a 13. századból származó Csontakatorony előterében, továbbá a Rerrich Béla által épített Egyetem vonzza ide a látogatók ezreit. Ennek a velencei Szent Márk-térre emlékeztető arkádjai alatt Nagy-Magyarország legkiválóbb íróinak, államférfiainak, művészeinek emlékművei vannak (Nemzeti Pantheon). A magyar kultúrét Pantheonja ez. Kővei a nagy kultuszminiszter, Klebelsberg Kuno gróf hatalmas akarását fejezik ki örökérvényűen és jelképezik a magyar erőt, amely éppen itt, az Alföld futóhomokján emelt a magyar történelemnek talán leg-súlyosabb napjaiban monumentális kulturbástyákat.

(Folytatjuk.)

